

Coneixement d'oficis: la trajectòria d'un projecte pilot per a joves en un servei consolidat

Anna Monterde

Resum

Coneixement d'oficis, en la seva vuitena edició, és un projecte totalment consolidat a la ciutat de Sabadell. El projecte consisteix a fer conèixer diferents oficis amb demanda en el mercat de treball als joves que estan acabant l'ESO i no tenen intenció de seguir estudiant, mitjançant la participació en 7 tallers ocupacionals diferents. El seu naixement i evolució va lligat al *Pla Joves a la Feina* que ha permès i permet establir un conjunt de relacions amb professionals de l'educació i l'orientació professional dels centres educatius de la ciutat.

Paraules clau

Associacions empresarials, Innovació i adaptació a les noves necessitats, Joc interactiu, Joves, Orientació professional, Transició escola-treball, Xarxa

Conocimiento de oficios: la trayectoria de un proyecto piloto para jóvenes a un servicio consolidado

Conocimiento de oficios, en su octava edición, es un proyecto totalmente consolidado en la ciudad de Sabadell. El proyecto consiste en hacer conocer diferentes oficios con demanda en el mercado de trabajo a los jóvenes que están acabando la ESO y no tienen intención de seguir estudiando, mediante la participación en 7 talleres ocupacionales diferentes. Su nacimiento y evolución va ligado al Pla Joves a la Feina que ha permitido y permite establecer un conjunto de relaciones con profesionales de la educación y la orientación profesional de los Centros Educativos de la ciudad.

Palabras clave

Asociaciones empresariales, Innovación y adaptación a las nuevas necesidades, Juego interactivo, Jóvenes, Orientación profesional, Transición escuela-trabajo, Red

Getting to know trades: the path from a pilot project for young people to a consolidated service

The eighth Getting to know Trades is a fully consolidated project in the town of Sabadell. The project consists of taking part in 7 different vocational workshops to inform young people who at 16 years old are finishing ESO (compulsory education), and have no intention of continuing to study, of the various trades in demand on the labour market. Its rise and development is linked to Pla Joves a la Feina scheme, aimed at promoting young people's approach to the labour market, which has enabled, and continues to do so, a set of relationships to be established with professional educators and careers advisers in educational centres in the town.

Key words

Business associations, Innovation and adapting to new needs, Interactive play, Young people, Career orientation, School-to-work transition, Network

Autor: Anna Monterde

Article: Coneixement d'Oficis: la trajectòria d'un projecte pilot per a joves a un servei consolidat

Referència: Educació Social, núm. 41 p 69-79.

Adreça professional: Departament d'Innovació, Indústria i Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Sabadell. amonterde@ajsabadell.cat

▲ Introducció

Coneixement d'Oficis, en la seva vuitena edició, és un projecte totalment consolidat a la ciutat de Sabadell. El seu naixement i evolució està lligat al **Pla Joves a la Feina** que ha permès i permet establir un conjunt de relacions amb professionals de l'educació i l'orientació professional dels Centres Educatius de la ciutat. Aquest intercanvi d'informació ens va dur a definir una línia d'actuació fonamentada en una necessitat: la d'oferir als centres educatius recursos adreçats a alumnes amb especials dificultats per determinar el seu futur formatiu laboral, introduint noves experiències pràctiques que facin costat a la tasca educativa i orientadora dels professionals de l'educació.

D'aquesta detecció i del compromís de col·laboració amb els centres educatius, l'Ajuntament i els agents socioeconòmics de la ciutat van dissenyar el projecte que es va iniciar de forma experimental durant el curs 2001-02 en 4 IES i 52 alumnes participants, i que s'ha consolidat com una eina d'orientació per als centres d'ensenyament secundari obligatori de la ciutat amb una participació enguany de 15 centres educatius i 170 alumnes.

A causa de l'èxit del projecte, cada cop són més els centres que volen participar i no només de la ciutat sinó d'altres poblacions del voltant. De fet, estem treballant per a implantar el model a tota la comarca i de moment, en aquesta darrera edició ja participa un centre d'una població veïna.

Aquest projecte s'integra dins del Pla Joves a la Feina, un conjunt d'accions adreçades als joves en transició del món educatiu al laboral, i que compta amb el suport i la col·laboració dels membres integrants del Pacte Local per l'Ocupació de Sabadell (administracions, sindicats, associacions empresarials i entitats del tercer sector del territori) i que es desenvolupa des del Vapor Llonch, seu del departament d'Innovació, Indústria i Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Sabadell.

Què és el Coneixement d'Oficis?

El projecte consisteix a conèixer diferents oficis amb demanda en el mercat de treball, mitjançant la participació en 7 tallers ocupacionals diferents. Aquests tallers es desenvolupen a les instal·lacions d'un centre municipal d'orientació i formació per al desenvolupament professional. És un projecte que ofereix als centres educatius de secundària la possibilitat d'integrar aquestes pràctiques dins la programació acadèmica, de manera que els alumnes realitzen unes hores d'escolarització en equipaments municipals i els coneixements adquirits poden ser tractats com elements motivadors amb la finalitat d'ajudar a dissenyar l'itinerari ocupacional del jove, tant pel que fa a la formació com a la seva inserció laboral.

Cada centre educatiu adjudica un tutor/a que acompanya els alumnes durant tot el projecte, de manera que el seguiment i l'avaluació que faci de l'alumne en la participació en els tallers, li aporti informació valuosa en la seva tasca orientadora.

D'on sorgeix la idea

Al voltant del 2001, en ple creixement econòmic, les empreses reclamaven joves motivats per aprendre *un ofici*. Arribats als 16 anys els joves que volien treballar no tenien gaires dificultats per trobar feina i fins i tot costava d'omplir els cursos de Formació Ocupacional. D'altra banda, des dels centres educatius es preocupaven per l'elevat absentisme, abandonament i manca de motivació d'un percentatge important d'alumnes del segon cicle de l'ESO.

Des del Vapor Llonch que ja comptàvem amb l'experiència del desenvolupament de Polítiques Actives d'Ocupació i amb l'experiència del treball en xarxa amb entitats, vam impulsar un projecte amb la pretensió de motivar joves que "estaven escalfant cadira a l'institut" per tal que amb el tastet de diferents oficis s'animessin a acabar l'ESO i iniciar una formació qualificadora. Els tutors dels quatre centres participants en l'experiència pilot van observar en alguns dels joves participants que, quan tornaven a classe, augmentava la motivació per aprendre i augmentava l'autoestima (joves que pel seu rendiment acadèmic no havien estat mai valorats, ara se sentien valorats pels companys quan mostraven els productes que havien fet a través del Coneixement d'Oficis). El combinat d'aquests dos elements va permetre graduar en l'ESO joves que a principi de curs ni tan sols s'ho plantejaven.

Per al següent curs acadèmic els centres que van iniciar l'experiència pilot ja van reservar unes hores per destinar-les a la participació en aquest projecte. Al següent curs ja van ser sis els centres que hi van participar; més tard, 10, i fins avui, que hi estan participant 15 centres (12 públics, 2 concertats i 1 d'educació adaptada).

La resposta a una necessitat

Amb aquest projecte volem donar resposta a una necessitat detectada als centres d'educació secundària del territori pel que fa a la transició del sistema educatiu al món laboral. Els objectius específics que ens plantejgem són:

- Donar suport a l'acció tutorial amb joves, acció adreçada a l'orientació i a la motivació cap a la formació i/o la inserció laboral, per tal de millorar l'ocupabilitat dels participants del projecte.

Amb aquest projecte volem donar resposta a la transició del sistema educatiu al món laboral

- Motivar en l'aprenentatge d'oficis alumnes de segon cycle d'educació secundària obligatòria que presenten dificultats d'aprenentatge, desmotivació greu, perill d'absentisme acadèmic i que necessiten actuacions individualitzades i adaptacions substancials del currículum per tal que puguin assolir els objectius generals de l'etapa.
- Impulsar la participació empresarial en l'àmbit acadèmic
- Participar en experiències pràctiques en el disseny d'itineraris ocupacionals des dels centres educatius.
- Donar a conèixer perfils professionals, condicions de treball, mesures de prevenció de riscos laborals i tendències de futur de sectors professionals tradicionals i emergents en el mercat laboral del territori.
- Impulsar l'aprenentatge en la presa de decisions responsables i en el descobriment de les pròpies competències.
- Establir un dispositiu de transició en el que participen i col·laboren activament professionals dels centres educatius, de les empreses i patronals, dels sindicats i de l'administració.

El perfil dels alumnes

El projecte s'adreça a alumnes de segon cycle de secundària, entre 15 i 16 anys matriculats als instituts de la ciutat i que desconeixen les possibilitats que els ofereix el mercat laboral i que, per tant, *tenen dificultats a definir el seu itinerari professional en acabar la seva escolaritat obligatòria.*

La detecció i selecció d'alumnes participants en el projecte es realitza des del Centre Educatiu a partir dels següents criteris:

- El grup ha de ser com a màxim de 12 alumnes
- Els joves han de tenir els 16 anys abans de finalitzar el programa (juny)
- Finalitzen l'Educació Secundària Obligatòria i desconeixen cap a quin tipus d'ocupació i/o formació (CFGM, PQPI o FO) volen orientar el seu futur.
- Tant si es graduen com si o no ho fan, descarten seguir estudiant i volen incorporar-se al món laboral.
- En tot cas s'adreça a **joves motivats** per fer els tallers.

La participació de les empreses i les associacions professionals en les activitats acadèmiques

L'essència del projecte és la seva metodologia eminentment pràctica, de caire manipulatiu i orientada al procés de descoberta i reflexió molt personalitzat.

Els alumnes surten de les aules per desenvolupar activitats en tallers especialitzats on també participen (no sempre en el mateix horari) professionals treballadors que fan formació contínua. Durant unes hores, deixen les instal·lacions on bàsicament hi ha estudiants que estan obligats a assistir-hi, per passar a unes instal·lacions on bàsicament hi ha treballadors que volen millorar la seva formació, i assisteixen de forma voluntària.

Des del primer dia se'ls explica l'objectiu de la seva participació en el projecte, el seu cost, la normativa del centre i signen un contracte de compromís.

Empreses adherides a les associacions professionals que hi participen els expliquen els diferents perfils professionals i tendències de futur del sector al qual pertanyen. Els experts dels tallers, mentre els alumnes estan desenvolupant un producte en el taller, van introduint temes de prevenció de riscos laborals i seguretat en el treball.

La informació sobre perfils professionals la poden contrastar jugant al **Joc interactiu Busco Feina**, eina que també forma part del Pla Joves a la Feina i que està instal·lada en tots els centres educatius de la ciutat. En aquesta eina descobreixen quines són les competències bàsiques i transversals que se'ls requerirà quan cerquin feina, poden observar vídeos de joves que els expliquen com han trobat la feina que realitzen; i poden aprendre les actituds que els portarà a superar entrevistes de feina. Tot això mitjançant un joc multimèdia que el poden fer de forma individual o col·lectiva en el centre acadèmic o en l'ocupacional, on les diferents possibilitats de resposta els porta a situacions diferents i els fa perdre o guanyar oportunitats laborals (ens els podeu sol·licitar si ho desitgeu).

Els sindicats, mitjançant un joc molt dinàmic, els expliquen conceptes bàsics de relacions laborals (tipus de contractes, nòmines, etc.).

També se'ls fa un parell d'entrevistes des d'on es pacta l'itinerari acadèmic i professional més adient a cadascú, i es cerquen recursos per a iniciar-lo.

Els joves sempre estan acompanyats d'un tutor del centre que observa el seu rendiment i l'avalua.

És per tot això que la metodologia del projecte es podria resumir dient que és: molt dinàmica, participativa, pràctica, manipulativa, avaluable, que combina els processos de treball tradicionals amb les noves tecnologies, i que indueix a la descoberta, la reflexió i el creixement personal.

La metodologia del projecte és molt dinàmica, participativa, pràctica, manipulativa, avaluable

Per als qui segueix interessats a conèixer més a fons el projecte, us expliquem les seves principals característiques.

Desenvolupament de les activitats: la innovació i l'adaptació a les noves necessitats

Durant el mes de juliol es pacta amb cada centre el dia de la setmana que vindran a les instal·lacions municipals amb el grup de joves que seleccionin. Des del mes de novembre fins a juny, els centres vénen el dia triat a les instal·lacions municipals i realitzen diferents activitats.

Tallers d'oficis

A cada taller els/les joves elaboren un projecte basat en l'observació, la investigació o la construcció pràctica d'algun producte relacionat amb el que s'ha après al taller, marcat en el pla de treball. Cada alumne s'endú el producte a casa en finalitzar el taller. Aquest projecte podrà ser individual o grupal en funció de l'organització i de les possibilitats que ofereix cada ofici.

Cada Centre Educatiu configura un grup de treball de 12 alumnes com a màxim. Tot i que la idea és crear un grup estable, hi pot haver rotació d'alumnes si existeix un motiu concret. La selecció de l'alumnat es realitza en funció d'una sèrie de criteris que determinen el col·lectiu susceptible de participar-hi.

Cada IES adjudica un tutor/a que acompanya els alumnes durant tota l'estada en els tallers, observant el desenvolupament de les tasques i la seva evolució per després poder avaluar la participació de cada alumne/a en el projecte.

Els *tallers són eminentment pràctics* i des del primer dia se'ls fa desenvolupar activitats per conèixer l'ofici que estan practicant.

En la darrera edició s'han desenvolupat 7 tallers i 13 especialitats

- **Automoció:** mecànica de vehicles, xapa i electricitat de l'automòbil.
 - Electricitat: **fontaneria, instal·lacions elèctriques i instal·lacions d'energia solar tèrmica.**
 - **Metall:** aquest taller també incorpora una visita a una empresa del sector.
 - **Fleca**
 - **Fusteria**
 - **Hoteleria:** cuina i restauració.
 - **Arts gràfiques:** preimpresió i impressió

- Cada taller té una durada de 12 hores, distribuïdes en 3 sessions (una setmanal i fixa) de 4 hores cadascuna i en horari de 9h a 13h. El total d'hores de taller ha estat de 84 hores.

Les mesures de seguretat i higiene es presenten a la sessió d'acollida i es treballen de manera implícita i transversal en el desenvolupament de tots els tallers com l'única manera lògica de treballar seguint el model de l'expert que porta la sessió.

Tutories d'orientació professional

Al principi del programa es porta a terme la sessió d'acollida en la qual es presenta el contingut i l'estructura dels tallers, les mesures de seguretat i higiene i la normativa. Cadascun dels joves signa el contracte de compromís i se n'endua una còpia, de les mesures de seguretat i higiene i de la normativa. Aquesta sessió té una durada de 2 hores.

Paral·lelament al desenvolupament de l'acció, cadascun dels alumnes passa per un mínim de dues sessions d'assessorament individualitzat, exceptuant els casos que requereixen més atenció, que són entrevistats en més ocasions. L'objectiu d'aquests assessoraments és valorar, informar i dur a terme la derivació dels joves a serveis de suport a l'ocupació, especialment a cursos de formació ocupacional i programes de qualificació professional inicial del Vapor Llonch i d'altres centres col·laboradors de la zona d'influència, però també a serveis d'orientació i inserció o programes específics si s'escau.

El joc interactiu multimèdia *Busco Feina*

La darrera sessió del programa està conformada per dues parts, la primera consta d'una xerrada/dinàmica sobre relacions laborals a càrrec d'alguns sindicats (CCOO i UGT). La segona part d'aquesta sessió es dedica a elaborar un model de CV i conèixer conceptes bàsics a tenir en compte per la recerca de feina (canals, entrevista, etc.) mitjançant el joc interactiu Busco Feina que permet a l'alumne viure un procés de recerca fictici en què ha de superar una entrevista telefònica i una entrevista de selecció. Aquestes accions sumen un total de 4 hores.

Seguiments d'inserció

Als 3 mesos de finalitzar el curs acadèmic i als 6 es fan seguiments d'inserció. A aquells que no han estat seleccionats als recursos derivats, i que quan es contacta amb ells no estan fent cap activitat ni formativa ni laboral se'ls ofereix la possibilitat de participar en un programa d'acompanyament a la inserció per a joves: ocupació a mida, des d'on podran fer, si es creu convenient, estades pràctiques en empreses del territori fins que trobin feina o es decantin per fer formació.

Els sistemes d'avaluació i els resultats

L'avaluació la fem a quatre àmbits

- **Comissió de seguiment**

A l'inici, a mitjans i al final de l'acció es porten a terme les reunions de coordinació i avaluació amb els representants dels gremis i tallers, els tutors/es dels centres d'educació secundària, un representant del Departament d'Educació i les coordinadores del programa per garantir el bon funcionament i fer les valoracions pertinents.

A la reunió de seguiment i especialment a la de tancament s'analitzen els resultats obtinguts en aquestes valoracions per acordar les millores oportunes. D'aquesta manera es pretén garantir una constant revisió que permeti la millora del projecte. En aquesta reunió també es parla de la continuïtat per al curs vinent i s'acorden els dies assignats a cada centre i les especialitats dels tallers que es treballaran. També es concreta la logística de la jornada de cloenda del projecte.

- **Qüestionaris de satisfacció**

El Coneixement d'Oficis és avaluat per tots els participants (alumnes i tutors/es) i pels organitzadors (representants dels gremis i tallers i formadors/es) mitjançant qüestionaris de satisfacció que incorporen una part de resposta tancada i una part d'observacions i suggeriments.

De la darrera edició, la mitjana dels alumnes ha estat del 86,25% de satisfacció, la dels tutors del 90% de satisfacció i la dels experts del 95% de satisfacció i s'ha obtingut una mitjana total de 90,4%.

- **Reunions individuals amb cada centre**

També es duen a terme reunions individuals amb cada centre educatiu per tal de valorar el desenvolupament i aprofitament del programa, i en cas necessari poder aplicar les mesures correctores necessàries per tal d'optimitzar el funcionament i resultats del Coneixement d'Oficis.

- **Resultats obtinguts**

En finalitzar l'activitat i en funció d'allò pactat en les tutories personalitzades, tots els participants són derivats a alguna acció. Així, en aquesta darrera edició, dels 160 participants, s'estima que, el 38% seguiran en la formació reglada fent cicles formatius; el 49% s'han derivat a formació no reglada, bàsicament a PQPI, Formació Ocupacional i/o Escoles Taller; el 8% a fer estades pràctiques en empreses per seguir amb l'orientació i adquirir hàbits laborals; i el 5% a recerca activa de feina.

Després de 3 mesos de finalitzar l'acció hem fet seguiment telefònic a tots els participants i el 85% estan estudiant o treballant en les especialitats que han conegut en el programa. La resta estan en procés de seguiment acompanyats des dels nostres serveis d'intermediació laboral.

La continuïtat

Així, l'Ajuntament de Sabadell, a través del Vapor Llonch ha apostat per donar continuïtat a aquesta experiència perquè els centres educatius i les associacions empresarials que han col·laborat activament ho han demanat. Ara bé, durant aquests anys hem donat continuïtat al projecte amb el mínim de recursos econòmics, ja que aquest no és un projecte finalista, com ho és la Formació Ocupacional o les Escoles Taller, és a dir, no hem tingut una font de finançament clara i definida ja que hi participen joves escolaritzats entre 15 i 16 anys i no queda clar si se'n fa càrrec el departament d'Educació o el Departament de Treball. Estem parlant d'un projecte de transició entre el món educatiu i el treball i per tant hi estan tots dos implicats.

Al setembre de 2007 vam rebre la visita del Secretari General d'Ocupació del Ministeri de Treball i Assumptes Socials convidat pel director del Servei d'Ocupació de Catalunya perquè li expliquéssim el projecte com una experiència singular que no té una línia directa de finançament i valorar si la preniem de model per a implantar-la arreu de l'Estat. Per a aquesta reunió van ser-hi presents representants de l'Ajuntament, de les associacions empresarials i dels centres educatius. El més sorprenent per al representant del Ministeri va ser la bona entesa i el grau de col·laboració entre tots, sobretot perquè responia a necessitats detectades, així com l'eficiència del projecte relacionant resultats amb recursos utilitzats. No sabem si aquesta reunió va ser determinant, el que sí que podem constatar és que passats uns mesos el Servei d'Ocupació de Catalunya treia una convocatòria anomenada «projectes innovadors» entre els quals cofinançaven els projectes consolidats que acreditin resultats excel·lents en alguna de les línies estratègiques (i la transició entre la formació inicial i el treball era una d'elles), amb potencial efecte multiplicador i susceptibles de ser transferits. Per a aquest curs acadèmic, per primer cop hem aconseguit una injecció important de recursos econòmics provinents del Fons Social Europeu, el Servei d'Ocupació de Catalunya a través del Consorci per l'Ocupació i la Promoció Econòmica del Vallès Occidental, la Diputació de

Barcelona a través de l'Àrea de Promoció Econòmica i l'Obra Social "la Caixa". Amb l'increment de pressupost hem millorat el projecte en totes les seves vessants.

Una xarxa viva i activa entre centres educatius, associacions empresarials i l'Administració local

Des del Vapor Llonch, Servei Local d'Ocupació i conegut pel seu eslògan com a Fàbrica d'Oportunitats, hem impulsat aquest i altres projectes, amb característiques pròpies i diferents, per transformar una necessitat en una resposta o un servei.

Fa vuit anys les empreses del territori necessitaven aprenents i no en trobaven, els centres educatius locals demanaven alternatives a les habituals que es realitzen en els centres per aconseguir motivació i alguns canvis actitudinals a joves que es preveia que no finalitzarien satisfactòriament l'ensenyament obligatori. Potser algú es pot plantejar que ara, que la situació econòmica es ben diferent, les necessitats detectades són unes altres (ara no cerquen aprenents, n'acomien!), la resposta que ha de donar l'Administració també ha de ser diferent.

Certament, en la nostra política de qualitat hi és present la innovació i l'adaptació als canvis i això ho traslladem en tots els projectes d'intermediació laboral, de formació i ocupació que desenvolupem, i el Coneixement d'Oficis no és diferent. Així des de la primera edició no hem deixat d'incorporar elements innovadors i adaptacions al canvi, però el motor que fa donar-li continuïtat al projecte i que el converteix en un servei, és la possibilitat que en l'orientació professional que es fa des dels centres, i que no poden deixar de fer perquè es clau per al desenvolupament professional i personal dels nostres joves, fem participar activament i de forma organitzada els principals sectors empresarials del territori, donant a conèixer les ocupacions i tècniques emergents dels seus sectors, així com allò imprescindible per a convertir-se en un/una bon/a professional.

Aquest projecte ha estat guardonat amb el Premi Educaweb d'Orientació Acadèmica i Professional

Potser la clau del paper del Vapor Llonch en aquest projecte no ha estat tant detectar les necessitats, cercar recursos, crear-lo i desenvolupar-lo, sinó mantenir-lo i crear una xarxa viva entre 18 centres educatius i el Centre Metal·lúrgic, el Gremi d'Instal·ladors d'Electricistes i Fontaneria de Sabadell i Comarca, el Gremi de Tallers de Reparació d'Automòbils de Sabadell i Comarca, el Gremi de Flequers de la província de Barcelona, la Fundació ASCAMM, el Gremi d'Indústries Gràfiques de Catalunya a través de l'Escola Algueró i el Parc Central del Vallès. Tots ells treballant plegats perquè creuen en la utilitat de l'orientació professional.

El fet que aquest projecte hagi estat guardonat amb el Premi Educaweb d'Orientació Acadèmica i Professional, per fomentar la creativitat en el disseny de propostes d'orientació professional, és per a nosaltres un estímul per seguir innovant, tot donant respostes a les necessitats d'intermediació laboral del nostre territori.

Anna Monterde
Psicòloga

Cap de servei d'Intermediació Laboral del Departament d'Innovació,
Indústria i Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Sabadell

